

Beslut

efter kvalitetsgranskning av stimulerande
undervisning för elever i årskurs 4 som ligger
långt fram i sin kunskapsutveckling vid Ringel-
skolan i Arvidsjaurs kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Ringelskolan avseende verksamhetens kvalitet gällande stimulerande undervisning för elever i årskurs 4 som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska att undervisningen i årskurs 4 genomförs på ett sådant sätt att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling bibehåller sitt intresse för skolarbetet och får möjlighet att nå längre. De övergripande frågeställningarna är:

1. I vilken utsträckning arbetar lärare metodiskt vid planering och i undervisning för att ge elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling möjlighet att nå längre?
2. I vilken utsträckning ger skolans ledning stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling?

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området. I bilaga 2 finns beskrivet hur granskningen har genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. Granskningen genomförs i 30 skolor, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Ringelskolan i Arvidsjaur kommun ingår i denna granskning. Skolinspektionen besökte Ringelskolan den 22-23 mars 2022 samt genomförde en digital intervju med rektor den 25 mars 2022. Besöket genomfördes av utredarna Jan-Erik Lipiäinen och Tomas Karlsson. Totalt har fem intervjuer med elever, lärare, representanter för elevhälsan och rektorn samt sex lektionsobservationer genomförts.

Beslut:

Lärares arbete med planering och undervisning för elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande område.

- Rektorn behöver säkerställa att alla lärare i sin planering utformar undervisningen så att den även stimulerar och utmanar alla elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Skolledningens stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande område.

- Rektorn behöver säkerställa att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling synliggörs i resultatuppföljningar, i personalens diskussioner om utveckling av undervisningen och i kompetensutvecklingsinsatser.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2023-01-09 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2019:5786) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Lärares arbete med planering och undervisning för elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

Inom denna frågeställning granskas följande fyra områden:

- I vilken utsträckning lärarens *planering av undervisningen* (även) utgår från behoven hos elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- I vilken utsträckning läraren ger elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling *tillräckliga utmaningar*.
- I vilken utsträckning de elever som nått långt/blir klara fort får *stöd för att komma vidare* i sin kunskapsutveckling.
- I vilken utsträckning undervisningen genomsyras av *ändamålsenliga förväntningar* på elevernas förmåga.

Skolinspektionen bedömer att lärarna planerar undervisningen för att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling ska ges möjlighet att nå längre. Dock bedömer Skolinspektionen att lärarnas planering och undervisning inte i alla delar leder till att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling får tillräckliga utmaningar och stimulans.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att lärare i viss mån förbereder uppgifter och material även för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, men att lärare ofta behöver prioritera andra delar av undervisningen. Granskningen visar vidare att lärare planerar undervisningen utifrån sin kännedom om elevernas tidigare prestationer. Granskningen visar att lärare i flera fall, men inte alltid, ger elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling uppgifter som är utmanande utifrån deras kunskapsnivå och som ger eleverna möjligheter till breddning, fördjupning och acceleration. Det framgår även av granskningen att undervisningen varierar genom att lärarna använder olika metoder och material. Granskningen visar att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling får lärarstöd och återkoppling så att de kan komma vidare i sitt lärande. Vidare visar granskningen att elever får uppmuntran för sina insatser och lärarna ger dem stöd att få en överblick över arbetet. Lärarna motiverar och ger även eleverna möjlighet att vidga sina vyer genom undervisningens innehåll och uppmärksammar både pojkar och flickor som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Det framgår även av granskningen att lärarna har adekvata förväntningar på elevernas förmåga, och förväntningarna utgår genomgående från en aktuell bild av elevernas individuella kunnande och förutsättningar, vilket även kommer till uttryck i tilltal och bemötande av eleverna.

Lärarnas planering av undervisningen

Granskningen visar att lärare i viss mån förbereder uppgifter och material även för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, men att lärare ofta behöver prioritera andra delar av undervisningen. Av intervjuer med lärare framgår att de strävar efter att planera undervisningen för att kunna utmana och stimulera den aktuella elevgruppen men att de inte alltid hinner göra detta i den utsträckning de önskar. Lärare beskriver i intervjun att de på grund av hög lärarfrånvaro på skolan behövt prioritera en fungerande undervisning i alla klasser. Lärarna har även arbetat med att forma nya elevgrupper genom struktur och rutiner. Dessutom har lärarna haft begränsade möjligheter att planera undervisningen under en längre period på grund av pandemin då lärarna har vikarierat. Rektorn säger i intervju att hen förutsätter att lärarna beaktar den aktuella elevgruppen i planeringen men att den höga sjukfrånvaron hos lärarna under pandemin har inneburit att fokus i lärarnas diskussioner oftare varit på elever som riskerar att inte nå upp till kunskapsmålen. Sammantaget framgår av intervju med lärare att planeringen för en utmanande undervisning har varit bristfällig. Lärarna ger dock exempel på uppgifter som eleverna arbetar med som ger möjlighet till berikning och/eller acceleration och säger att de till viss del använder färdiga uppgifter som finns på olika nivåer i olika läromedel, exempelvis i matematik. Av inkomna dokument och av lärarintervjuer framgår också att lärarna i vissa ämnen förbereder uppgifter för enskilda elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Granskningen visar vidare att lärare planerar undervisningen utifrån sin kännedom om elevernas tidigare prestationer. Det framgår av intervjuer att lärare tar del av överlämningar från årskurs 3, där särskilt resultatet på nationella prov beaktas. Lärarna får även vid överlämningar information om elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling vilket gör att lärarna kan planera sin undervisning efter elevernas behov. Utöver det genomförs screeningar i exempelvis svenska vars resultat identifierar den aktuella elevgruppen. Av några av de individuella utvecklingsplaner (IUP:er) som Skolinspektionen tagit del av framgår det att lärare ska planera för en stimulerande och utmanande undervisning, exempelvis genom att ta fram material och uppmuntra till språkutveckling. Flera lärare säger dock att det är först i högre årskurser som differentierad undervisning går att tillämpa fullt ut, eftersom de då känner till elevernas kompetenser samt att de då använder sig av matriser för att bedöma elevernas kunskapsnivå.

Utmaningar i undervisningen

Granskningen visar att lärare i flera fall, men inte alltid, ger elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling uppgifter som är utmanande utifrån deras kunskapsnivå och som ger eleverna möjligheter till breddning, fördjupning och acceleration. Lärarna uppger att det på lektioner finns extrauppgifter som är anpassade efter elevernas kunskapsnivå. Av elevintervjuer framgår också att elever alltid kan få svå-

rare uppgifter, men att de ibland behöver efterfråga det aktivt i vissa ämnen. Lärare berättar även att det förekommer att elever får arbeta med extrauppgifter som är mer av samma sort och som inte är framtagna utifrån en genomtänkt planering för hur elever ska utmanas i undervisningen. Det framgår även av elevintervjuer att det finns grundläggande skrivuppgifter i undervisningen som av eleverna upplevs som tråkiga och som de skulle vilja hoppa över för att gå vidare till svårare uppgifter, vilket lärarna säger sig inte känna till. Lärarna säger att eleverna är vana vid att göra det som läraren säger och därför kanske inte alltid ber om att få hoppa över uppgifter som de känner att de redan kan. Lärarna säger dock att om elever säger till så kan de få hoppa över sådana uppgifter. En lärare säger att hen först vill se att eleverna har förstått "tänket" men att de sedan ges möjlighet att gå vidare till svårare uppgifter och av lärarintervjun framgår att lärarna i något ämne låter elever hoppa över uppgifter och arbeta vidare i sin egen takt anpassat efter deras kunskapsnivå. Exempelvis har enstaka elever fått arbeta med senare årskursers material i matematik. Bland de elevuppgifter som Skolinspektionen har tagit del av vid besöket finns flera uppgifter som är öppna och som möjliggör såväl berikning som acceleration då uppgifterna går att genomföra på olika nivåer, alternativt innehåller flera olika svårighetsgrader. Det finns flera exempel på uppgifter där elever ska resonera sig fram till olika svar och undersöka saker genom olika metoder. Flera uppgifter syftar till en ökad begreppsförståelse och fördjupade kunskaper inom ett ämne, exempelvis om olika tidsepoker. Det finns även exempel på experiment där elever ges stor möjlighet till valfria redovisningssätt. Det framgår även i lärarintervjun att elever får skriva texter på olika nivåer som sedan diskuteras med hela klassen. Enligt lärare kan detta trigga en tävlingslust och göra att vissa elever som ligger långt fram kan bli motiverade att nå ännu längre. Vidare brukar elever göra redovisningar för hela klassen i ett ämne de fördjupat sig i. I arbetet med sådana redovisningar kan eleven själv välja såväl nivå som form på uppgiften.

Vidare visar granskningen att lärare använder sig av olika metoder eller material i undervisningen så att eleverna får möta en variation. Av de lektioner som Skolinspektionen observerat framgår att undervisningen är varierad, bland annat förekommer lärarledda genomgångar, diskussioner, arbete i digital lärplattform samt elevaktiva övningar. I elevintervjun ges även exempel på lektioner där eleverna har arbetat med experiment, grupparbeten samt haft multimodala inslag i undervisningen. Av lärarintervjun framgår att lärarna ibland nivågrupperar eleverna vid grupparbeten. Exempelvis organiseras nivågruppering på ett sådant sätt att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling arbetar tillsammans med mer avancerade uppgifter. Alternativt fördelas dessa elever i olika grupper för att därigenom öva sin förmåga att förklara och berätta om sina kunskaper i syfte att hjälpa andra elever. I något ämne där det finns läromedel på olika nivåer, får elever på samma nivå arbeta tillsammans i par.

Lärarstöd för att komma vidare i kunskapsutvecklingen

Granskningen visar att lärare huvudsakligen ger lämplig form av lärarstöd för att elever ska komma vidare i sitt lärande. Vid lektionsobservationer framkommer det att elever ges stöd, exempelvis genom att lärare går runt till alla elever och handleder dem, även de som inte räcker upp handen. Lärare uppger i intervju att de ger elever konstruktivt stöd i den mån de hinner genom att ge ledtrådar och tips på hur man kan lösa uppgifter. Elever bekräftar detta i intervju, men säger att de ibland får vänta på hjälp i klassrummet. Lärarna berättar att de även har genomgångar med hela klassen där elevexempel på lösta uppgifter presenteras och diskuteras för att ge eleverna stöd i att arbeta vidare. Vidare framgår det av elevintervjuer att lärarna uppmuntrar och "pushar" elever till att lära sig mer, vilket bekräftas av lärarna i intervjun. Exempelvis beskriver lärarna att de uppmuntrar och stöttar elever som inte vågar redovisa för klassen genom att eleverna får redovisa för läraren eller i smågrupper. Dock beskriver lärarna att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling inte alltid vill förbättra sina uppgifter, det finns elever som vill bli snabbt färdiga och som har tappat motivationen för skolarbete då de tycker att skolan är tråkig.

Vidare visar granskningen att lärare ger återkoppling till elever om hur de ligger till just nu och om hur de kan arbeta för att utvecklas ännu mer. Av lärarintervju framgår att lärare regelbundet ger beröm och använder sig av såväl muntlig som skriftlig återkoppling till alla elever, även till elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Lärare uppger exempelvis att de skriver framåtsyftande kommentarer i skolans lärplattform där det framgår vad eleven kan utveckla mer. Någon lärare säger att hen huvudsakligen ger muntlig återkoppling och motiverar det med att elever är mer mottagliga för det. Det framgår även att återkopplingens innehåll anpassas utifrån elevens kunskapsnivå, exempelvis säger lärare att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling får mer avancerad och detaljerad återkoppling vid exempelvis skrivuppgifter.

Granskningen visar att lärare uppmuntrar och bekräftar elever genom att ge dem erkänsla för tidigare ansträngningar. Av lektionsobservationer framgår att lärare bekräftar elevernas kunskaper genom att följa upp och ställa nyfikna motfrågor så att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling vågar testa nya tankar och idéer. Lektionsobservationer visar även att lärarnas lektionsupplägg med exempelvis problemlösning i par eller i grupp och genomgång av olika texter öppnar upp för reflektioner från eleverna som lärarna uppmuntrar. Enligt lärarna finns det överlag en positiv studiekultur i årskurs 4 där det är accepterat att få vara duktig, vilket lärarna stöttar genom uppmuntran. Av rektorsintervjun framgår samtidigt att det i en klass finns utmaningar kring elevers attityder till skolarbete. Det görs enligt rektorn flera insatser i denna klass i syfte att motverka negativa attityder till skolarbete.

Granskningen visar att lärare ger elever stöd för att få överblick över arbetet och hjälp med att prioritera. Av lärarintervjuer framgår att lärarna arbetar med studieteknik i årskurs 4. Inför prov repeterar lärare hur minnet fungerar och ger tips på hur man kan förbereda sig. Elever tränas även i olika inlärningsstilar och uppmuntras att hitta rutiner för inläring vilket, enligt lärarna, kan gynna eleverna inför fortsatta studier.

Vidare visar granskningen att lärare stöttar elever att ta sig in på nya områden genom det undervisningsinnehåll läraren presenterar. Av lektionsobservationer och intervjuer med lärare framgår att lärare uppmuntrar elever att sätta in sina kunskaper i ett större sammanhang, exempelvis genom att göra jämförelser och arbeta med problemlösning. Lärare ger även elever vissa möjligheter att arbeta med sina specialintressen så att de utifrån sina förkunskaper kan ta sig an nya kunskapsområden. Det förekommer, enligt lärarna, att skolan köper in böcker särskilt för vissa elever i ämnen som de är intresserade av.

Härutöver visar granskningen att lärare uppmärksammar och ger både pojkar och flickor, som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, den ledning och stöttning de behöver. Lärarna säger att det förekommer att vissa flickor är tystare på lektionerna än pojkar och att de aktivt arbetar för att uppmuntra och uppmärksamma de elever som inte självmant tar plats i undervisningen, samt att de ger möjligheter för eleverna att visa sina kunskaper på olika sätt, såväl muntligt som skriftligt. Lärare resonerar även kring att vissa pojkar ofta har bråttom att bli färdiga med uppgifter och att det kan hänga samman med att de behöver ytterligare utmaningar. Dessa elever kan även bli rastlösa och störa ordningen på lektionen, vilket enligt lärarna gör att det finns risk att de inte uppfattas ligga långt fram i sin kunskapsutveckling. Sammantaget har det dock i lektionsobservationer och intervjuer med elever och lärare inte framkommit annat än att lärare uppmärksammar pojkar och flickor som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling i lika hög utsträckning.

Ändamålsenliga förväntningar

Granskningen visar att lärarnas förväntningar utgår från en aktuell bild av elevernas individuella kunnande och förutsättningar och kommer till uttryck i bemötande och tilltal av eleverna. Av lärarintervjun framgår att lärarna har positiva förväntningar på alla elever och att det tar sig uttryck i tilltal och bemötande av eleverna. Exempelvis framgår det av lektionsobservationer att elever uppmuntras att förbättra sina uppgifter samt att våga ställa frågor och lyssna på varandras åsikter. Lärarna beskriver även i intervjun att de ger en mer detaljerad återkoppling på elevuppgifter till elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling samt att dessa elever får arbeta med extramaterial som inte ges till alla elever. Vidare förekommer det vid grupparbeten att lärarna fördelar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling i olika grupper där de kan öva sin förmåga att förklara och berätta om sina kunskaper i syfte att hjälpa andra elever. I såväl intervjuer med lärare som elever

samt under lektionsobservationer framkommer inget annat att elever bemöts på ett likvärdigt sätt av lärarna och att undervisningen är fri från uttryck för stereotypa föreställningar kopplade till elevers kön, socioekonomisk bakgrund och migrationsbakgrund. Vidare framgår av intervju med rektorn att skolan erbjuder läxhjälp två gånger i veckan för alla elever, vilket ger möjlighet till fördjupning för de elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling men saknar stöttning hemifrån.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver säkerställa att alla lärare i sin planering utformar undervisningen så att den även stimulerar och utmanar alla elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Visserligen visar granskningen att lärare planerar en undervisning som tar hänsyn till behoven hos elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling och att det bland lärarna på Ringelskolan förekommer flera goda exempel på hur lärare planerar öppna uppgifter med möjligheter till acceleration eller berikning. Dock visar granskningen att lärarna inte alltid har förutsättningar och möjlighet att planera även för denna elevgrupp. Det framgår exempelvis av intervjuer med elever och lärare att elever som snabbt blir färdiga inte alltid erbjuds mer stimulerande uppgifter i samtliga ämnen utan istället får arbeta med till exempel fler uppgifter av samma slag, samt att elever först behöver göra grundläggande uppgifter innan de kan gå vidare.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna planerar sin undervisning utifrån elevernas behov i samtliga ämnen så att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling får arbeta med uppgifter som är tillräckligt utmanande utifrån elevernas kunskapsnivå. Detta kan vara exempelvis uppgifter "utan tak", frågor som bidrar till reflektion och problemlösning eller uppgifter utan ett på förhand givet svar som eleverna aktivt kan arbeta med under hela den avsatta tiden. Skoluppgifterna behöver ge eleverna möjlighet såväl till breddning och fördjupning av stoffet (berikning) som till att vid behov arbeta snabbare än klasskamraterna (acceleration). För att lärarna ska kunna planera undervisningen även för den aktuella elevgruppen är det viktigt att lärarna har förutsättningar som möjliggör detta. I arbetet med att planera undervisningen kan lärarna dra nytta av varandras erfarenheter och kompetens så att elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling stimuleras och utmanas, exempelvis inom ramen för skolans ämnesgrupper.

Skolledningens stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

Inom denna frågeställning granskas följande tre områden:

- I vilken utsträckning skolans uppföljning av resultat ger underlag för genomförande och utveckling av undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- I vilken utsträckning rektorn genom sin organisation skapar reella möjligheter för elevhälsa och lärare att samverka kring undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- I vilken utsträckning rektorn genom sin organisation skapar reella möjligheter för lärare att – tillsammans eller på egen hand – genomföra och utveckla en undervisning som möter elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen bedömer att rektorn i vissa avseenden ger stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, men att rektorn har skapat få möjligheter för lärare respektive elevhälsa att systematiskt samverka kring och utveckla undervisningen för just denna elevgrupp.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande:

Granskningen visar att rektorn i sin uppföljning av kunskapsresultat synliggör elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, men att elevgruppen inte prioriteras i lika hög utsträckning som andra elever i uppföljningen. Det underlag som uppföljningen ger används inte specifikt till att utveckla undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Vidare visar granskningen att rektorn till viss del har skapat rutiner för hur elevhälsans kompetenser kan bistå lärarna i att genomföra och utveckla en stimulerande undervisning. Granskningen visar även att elevhälsan har möjligheter att samverka med lärarna för att utveckla undervisningen, men att fokus för samverkan sällan är på elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, då elevhälsans uppdrag är att huvudsakligen stödja elever som riskerar att inte nå till målen för utbildningen. Granskningen visar vidare att det har påbörjats ett arbete för att ta fram gemensamma rutiner, metoder och strategier till stöd för genomförandet av en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, liksom för att ta del av och implementera ny kunskap som gynnar elevgruppen. Vidare visar granskningen att lärarna har möjligheter att på olika sätt arbeta för att utveckla undervisningen, men att fokus sällan är på elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Det saknas också utarbetade kontaktvägar för samverkan och erfarenhetsutbyten med andra skolor kring denna elevgrupp.

Uppföljning av resultat

Granskningen visar att rektorn i sin uppföljning av kunskapsresultaten synliggör elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, men att elevgruppen inte prioriteras i lika hög utsträckning som andra elever i uppföljningen. I intervjuer med lärare framgår att personal och skolledning följer upp alla elevers kunskapsresultat utifrån färgmarkeringar på tre olika nivåer varav det finns en nivå som motsvarar mer än godtagbara kunskaper. Enligt rektorn följer personal och skolledning regelbundet upp elevernas kunskapsresultat vid varje terminsavslut, men rektorn säger att arbetet kan förbättras gällande uppföljningen av elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling då skolan, i enlighet med huvudmannens direktiv, främst fokuserar på elever som riskerar att inte nå en godtagbar kunskapsnivå. Vidare framgår av intervjuer att kunskapsresultaten analyseras utifrån kön, men enligt lärarna och rektorn har inte skolan, utifrån denna analys, kunnat se några märkbara könsskillnader i resultat. Exempelvis finns både flickor och pojkar som kommit långt i samma ämnen.

Granskningen visar vidare att uppföljning och analys av skolans resultat används som underlag för att utveckla undervisningen, men inte specifikt för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Visserligen säger rektorn att skolans övergripande utvecklingsarbete gällande tillgänglig undervisning även gynnar den här elevgruppen. Exempelvis arbetar hela skolan med cirkelmodellen, en metod för att arbeta med olika texttyper i svenska. Utöver det arbetar skolan med bedömning inför införandet av nya kursplaner samt med lärmiljöer och språkutveckling. Det finns dessutom ämnesgrupper i olika kärnämnen som har till syfte att utveckla undervisningen för årskurserna 4-6. Enligt rektorn kommer skolan att utöka ämnesgrupperna i flera ämnen framöver. Av intervjuer och dokumentation framgår dock inte hur skolans övergripande utvecklingsarbete specifikt gynnar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Stöd för elevhälsan att samverka med lärarna

Granskningen visar att det till viss del finns upparbetade rutiner och arbetssätt för hur elevhälsans kompetenser kan bistå lärarna i att genomföra och utveckla en undervisning som utmanar och stimulerar elever som nått långt i sin kunskapsutveckling. Av intervjuer med lärare, elevhälsan och rektorn framgår att lärare och elevhälsan möts regelbundet och att elevhälsan bidrar till att utveckla undervisningen på individnivå, men inte på en övergripande gruppnivå, gällande elever som nått långt i sin kunskapsutveckling. Det framgår att det överlag finns en tät kontakt mellan elevhälsa och lärare, och att elevhälsan ofta är i klassrummen och stödjer enskilda elever, men att det främst rör elever som behöver stöd för att nå målen. Elevhälsan har dock möjlighet att stödja lärare i utformandet av undervisningen för enskilda elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, om dessa elever

också är i behov av stöd. Lärare säger i intervju att elevhälsan ansvarar för genomförande av tester som identifierar den aktuella elevgruppen, men att de sedan inte genomför några insatser för att specifikt utveckla undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling då elevhälsan fokuserar på elever som riskerar att inte nå kunskapsmålen. Av intervjuer med lärare, elevhälsa och rektorn framgår samtidigt att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling har uppmärksammats i större utsträckning med anledning av Skolinspektionens besök och elevhälsan säger i intervju att det förs diskussioner om att utarbeta en handlingsplan för att utveckla undervisningen för dessa elever. För närvarande sker dock, med undantag för planeringen av handlingsplanen, inget riktat utvecklingsarbete som rör den aktuella elevgruppen.

Vidare visar granskningen att elevhälsan har möjligheter att samverka med lärarna för att utveckla undervisningen, men att fokus för samverkan sällan är på elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Det framgår av inskickad dokumentation att det finns tid avsatt för möten, exempelvis elevhälsoträffar, där elevhälsan och lärare samverkar i syfte att arbeta främjande och förebyggande, på både individ- och gruppnivå. Det framgår också av intervjuer att det finns möten där pedagogiska frågor diskuteras, men det handlar sällan om elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Lärare säger i intervju att det behöver införas en ny rutin där den aktuella elevgruppen regelbundet tas upp på elevhälsomöten. Representanter för elevhälsan säger också att det finns behov av fortbildning gällande elevgruppen.

Stöd för lärare i arbetet med undervisningen

Granskningen visar att det påbörjats ett arbete för att ta fram gemensamma rutiner, metoder och strategier till stöd för genomförandet av undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, liksom för att ta del av och implementera ny kunskap som gynnar elevgruppen. Av intervjuer med elevhälsan och rektorn framkommer som nämnts ovan att representanter från elevhälsan har påbörjat utarbetandet av en handlingsplan i samarbete med kommunens övergripande grupp för specialpedagoger. Av lärarintervju framgår att lärarna ännu inte har genomfört kompetensutveckling i syfte att utveckla undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Fortbildningsinsatser på området har visserligen diskuterats, men rör främst elevhälsan och deras kommande arbete med handlingsplanen. Ett samarbete med ett science center har dock påbörjats vilket, enligt rektorn, kan gynna den aktuella elevgruppen. Tanken med samarbetet är att lärarna ska få fortbildning och tillgång till pedagogiskt och experimentellt material samt kunna genomföra studiebesök med elever.

Granskningen visar vidare att lärarna har möjlighet att på olika sätt arbeta för att utveckla undervisningen men att fokus sällan är på elever som ligger långt fram i

sin kunskapsutveckling. Enligt inkomna uppgifter från rektorn är lärarna organiserade i arbetslag årskursvis. Utöver det finns ämnesgrupper i svenska, engelska och matematik där lärarna i årskurs 4 är representerade och där ämnesgruppen har till syfte att utveckla undervisningen i respektive ämne för årskurserna 4-6. Av intervju med lärare framgår dock att såväl den enskilda som den gemensamma planeringstiden har varit bristfällig under en längre period då pandemin har medfört ökad sjukfrånvaro bland lärarna och behov av att ordinarie lärare vikarierar för sina kollegor. Samtliga intervjugrupper uppger att lärare inom ramen för sin samverkan inte arbetat på något specifikt sätt för att utveckla undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Granskningen visar att det även saknas upparbetade kontaktvägar och möjligheter till samverkan och erfarenhetsutbyten mellan den egna och andra skolor kring elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Lärarna berättar i intervju att de tidigare har planerat för ett utökat erfarenhetsutbyte för ett fåtal elever i olika klasser men att det saknats intresse från eleverna.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver säkerställa att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling synliggörs i resultatuppföljningar, i personalens diskussioner om utveckling av undervisningen och i kompetensutvecklingsinsatser.

Granskningen visar att rektorn i sin uppföljning av resultaten synliggör elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling men att elevgruppen inte prioriteras i lika hög utsträckning som andra elever i uppföljningen. Elevhälsan ges möjligheten att samverka med lärarna kring undervisningen, men fokus ligger sällan på att utveckla en undervisning som stimulerar och utmanar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling som grupp, utan mer på individnivå. Vidare visar granskningen att elevhälsan och lärarna inte har genomfört kompetensutvecklingsinsatser för att utveckla undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn utvecklar arbetet med att följa upp verksamhetens resultat och analysera tillgänglig information om elevgruppen för att synliggöra framgångsfaktorer och utvecklingsområden för elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling. Uppföljningen bör baseras på lärares bedömningar av elevernas kunskapsutveckling tillsammans med annan information som till exempel undervisningens kvalitet. Rektor behöver också förstärka samverkan och möjligheter till kompetensutvecklingsinsatser för såväl elevhälsa som lärare kring en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Detta kan

exempelvis ske genom att formulera riktade uppdrag och rutiner för arbetet, men också genom att möjliggöra mötestid med detta fokus eller utrymme att ta fram åtgärder och pedagogiskt material för elevgruppen. Arbetet med att utveckla undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling kan med fördel knytas till det redan påbörjade arbetet med utarbetandet av en handlingsplan.

På Skolinspektionens vägnar

X Anna Johansson

Beslutsfattare

Signerat av: Anna Johansson

X Jan-Erik Lipiäinen

Föredragande

Signerat av: Jan-Erik Lipiäinen

I handläggningen av ärendet har även utredarna Tomas Karlsson och Anna Sundman Marknäs deltagit.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Skolbesöket genomfördes den 22-23 mars 2022 samt en digital intervju med rektor den 25 mars 2022 av utredarna Jan-Erik Lipiäinen och Tomas Karlsson.

Ringelskolan i Arvidsjaur kommun är en kommunal grundskola för årskurs 4-6 där det går 173 elever varav 65 elever går i årskurs 4, enligt Skolverkets statistik för läsåret 2021/2022. Andelen elever med föräldrar som har eftergymnasial utbildning är 46 procent (riket 62 procent) och andelen elever med utländsk bakgrund är 9 procent (riket 27 procent). Andel legitimerade lärare med behörighet är på skolenheten 70,1 procent (riket 71 procent). På skolan finns även grundsärskola för årskurserna 1-6.

Bilaga 2: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Sex lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En intervju med skolans nyckelpersoner
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skollagen

1 kap. 4 §

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 221) framgår att i detta ligger att skolan har ett kompensatoriskt uppdrag beträffande de barn och elever som har sämre förutsättningar. Skolan ska också ge varje flicka och pojke lika möjlighet att utveckla sin fulla potential som människor.

2 kap. 25 §

Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 276) framgår att skolan har ett ansvar för att skapa en god lärandemiljö för elevernas kunskapsutveckling och att en utgångspunkt är att lärande och hälsa på många sätt påverkas av samma faktorer. Vidare framgår att arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper.

3 kap. 2 §

Alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling, för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav eller kravnivåer som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 285) förtydligas att alla elever, även de som utvecklas snabbt, har rätt att få stimulans och utmaningar i skolarbetet. Även elever som lätt når kunskapskraven eller har speciella talanger har rätt att få en individanpassad undervisning och uppmuntran att nå ännu längre i sin kunskapsutveckling.

2011 års läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet

1 Skolans värdegrund och uppdrag

En likvärdig utbildning

I grundskolans läroplan anges att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.

Skolans uppdrag

Vidare är skolans uppdrag att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling.

2 Övergripande mål och riktlinjer

2.2 Kunskaper

Av läroplanen framgår även att skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Läraren ska bland annat ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande; stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan; organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang. Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande.

2.8 Rektorns ansvar

Vidare framgår av läroplanen att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningens och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna bland annat får den ledning och stimulans som de behöver och att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och

kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och lära av varandra för att utveckla utbildningen.

Bilaga 4: Mall för huvudmannens redovisning

Detta formulär kan användas som stöd för er när ni redovisar hur ni har arbetat med de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat i samband med den regelbundna kvalitetsgranskningen.

Redovisningen av vidtagna åtgärder ska fastställas av huvudmannen.

Utvecklingsområde 1: Rektorn behöver säkerställa att alla lärare i sin planering utformar undervisningen så att den även stimulerar och utmanar alla elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?

Utvecklingsområde 2: Rektorn behöver säkerställa att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling synliggörs i resultatuppföljningar, i personalens diskussioner om utveckling av undervisningen och i kompetensutvecklingsinsatser.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?